

ANDREI MIRON, *Das Gräberfeld von Horath. Untersuchungen zur Mittel- und Spätlatènezeit im Saar-Mosel-Raum* în *Trierer Zeitschrift*, 49, 1986, p. 7—198 + 1 tabel + 1 hartă

Studiul prezentat, în fapt o adevărată monografie, constituie o formă abreviată a tezei de doctorat, susținută sub îndrumarea prof. dr. Rolf Hachmann, la Facultatea de Filozofie a Universității Saarlandului, în semestrul de iarnă din 1982—1983. Între specialiștii cărora autorul s-a simțit dator să le exprime grațitudinea pentru sprijinul direct sau indirect primit pentru elaborarea tezei de doctorat este menționat și prof. dr. Ion Nestor, care, atunci când și-a început studiile la Universitatea din București, l-a înconjurat cu căldură și l-a impulsionat să stăruie în direcția cercetărilor arheologice.

Lucrarea își bazează cu prioritate concluziile pe materialele provenind din cimitirul de incinerare de la Horath (raionul Bernkastel-Wittlich, regiunea Trier) din landul Rhein-Pfalz, unde, la punctul „Kaiserergarten” („Grădina împăratului”), au fost cercetate 484 de morminte, publicate în mod exhaustiv, în urmă cu câțiva ani, de Gustav Mahr și Andrei Miron (*Das Brandgräberfeld von Horath, „Kaiserergarten”, Kreis Bernkastel-Wittlich, mit Beiträgen von M. Kuntz, E. Schmid, U. Thieme, in Trierer Zeitschrift*, 43/44, 1980/81, p. 7—262). Catalogul complet al pieselor din necropola de la Horath, însoțit de consemnarea tuturor datelor privind condițiile de descoperire, a constituit o lucrare complementară tezei de doctorat. În afara anticităților de la Horath au fost avute în vedere descoperirile similare din a doua epocă a fierului dintr-un perimețru geografic mult mai întins de pe valea Moselului și a Saarului, corespunzând cu actualul Saarland, regiunea Trier și raionul Birkenfeld din regiunea Koblenz din Rheinland-Pfalz, între acestea numărându-se și alte necropole, cercetate și valorificate de Andrei Miron (*Die Gräberfelder von Biewer und Euren* în *Trierer Zeitschrift*, 47, 1984, p. 15—95). În demersul său, autorul a putut beneficia, între altele, de materialele publicate din binecunoscuta necropolă de la Wederath — unde, din cele peste 2000 de morminte celto-romane, circa 300 sînt din La Tène —, precum și de studiile de sinteză privind cultura Hunsrück-Eifel aparținînd lui A. Haffner.

Lucrarea este compartimentată în mai multe capitole și subcapitole. După o introducere, unde se prezintă aria geografică luată în considerație, stadiul cercetărilor și modalitatea investigațiilor, se trece la analiza și clasificarea materialului arheologic avut la dispoziție, departajat pe categorii de obiecte. Prima categorie de piese discutată este ceramica, autorul supunînd unei amănunțite analize modul ei de producere, degresanții, arderea, prepararea suprafeței exterioare, ornămîntarea, pictura, funcționalitatea etc. Din punct de vedere tipologic, s-au diferențiat mai multe forme de vase, unele cu un număr mai mic sau mai mare de tipuri și variante. În continuare, sînt prezentate elementele de port (fibule, lăntișoare metalice), brățări, inele, perle de sticlă și os, piese de centură, pandantive) și obiectele depuse ritual în morminte (arme, cuțite, chei, capsule cilindrice, ace, fusaiole, ofrande de carne de animale și alte mâncăruri). 130 din mormintele de la Horath, reprezentînd 67% din totalul lor, conțin și resturi osoase provenind de la animale. În cadrul acestora predomină acelea aparținînd porcinelor (67%), urmate de cele de ovicaprine (27%), mai rar semnăindu-se păsările.

De asemenea, autorul ia în discuție detaliile legate de amplasarea, dimensiunile, adîncimea și orientarea mormintelor, insistînd asupra tipologiei lor. Sînt diferențiate patru categorii de morminte: de tip „Koosbüsch”, urne, resturi umane incinerate și urne cu resturi umane incinerate. Existența cenotafurilor la Horath, admisă de G. Mahr, nu ar fi după

autor asigurată: Cu toate că mormintele erau în totalitate de incinerare, analiza antropologică a rămășițelor osteologice recuperat a putut stabili în numeroase cazuri sexul și vârsta indivizilor. În urma acestor analize s-a constatat prezența unui număr mai mare de femei decît de bărbați și o mortalitate infantilă ridicată. Întrucît s-a înregistrat un procent destul de mare de înmormintări duble, s-a pus problema dacă copiii incineraji au murit de moarte naturală sau dacă nu cumva au fost sacrificați.

Pe baza metodologiei combinațiilor tipurilor de înmormintări și indeosebi a anumitor categorii de obiecte (ceramică, brățări, fusaiole, lăntișoare, cuțite, pandantive, fibule, arme etc.); Andrei Miron a stabilit patru faze în cronologia relativă a cimitirului de la Horath, ceea ce reprezintă o contribuție însemnată la fixarea reperelor cronologice ale celei de-a doua epoci a fierului din Europa Centrală. Din acest punct de vedere, A. Miron ajunge la o periodizare mai exactă decît reușiseră să o facă G. Mahr și A. Haffner, care se preocupaseră, de asemenea, de fixarea în timp a vestigiilor funerare de la Horath.

În mod firesc, autorul a încercat să stabilească legături între cele patru faze departajate la Horath și alte sisteme cronologice ale La Tène-ului central-european, insistînd indeosebi asupra paralelismelor cu necropola de la Wederath. Prima fază a cimitirului de incinerare de la Horath este considerată sincronă cu etapa II B a culturii Hunsrück-Eifel și cu faza La Tène C₁, cea de-a doua cu La Tène C₂, iar ultimele două cu La Tène D₁. Potrivit părerilor celor mai autorizați specialiști, faza La Tène C₁ ar începe în jur de 250 î.e.n., iar faza D₁ s-ar plasa, între anii 130 și 60 î.e.n., date pe care Miron le ia în discuție pentru fixarea cronologiei absolute a necropolei de la Horath, considerînd însă că în această privință rezultatele sînt însă nesatisfăcătoare, și că se impun noi precizări.

Din punct de vedere etnic, necropola — ca și toate celelalte descoperiri contemporane din regiunea Saar-Mosel — aparține cîmpului cultural celtic, iar locuitorii ei sînt desigur treveri menționați de Julius Caesar.

Materialele de la Horath prezintă anumite analogii și cu descoperirile celtice din Transilvania, de care le separă în același timp numeroase deosebiri. Monografia prezentată nu comportă interes numai pentru posibilele paralelisme ce se pot stabili cu vestigiile analizate, ci în special pentru modalitățile cu adevărat exemplare de publicare și interpretare a lor, ca și pentru rigurozitatea metodologiei utilizate. Din acest punct de vedere, Andrei Miron se dovedește un demn discipol al magistrului său de la Universitatea din Saarbrücken, profesorul Rolf Hachmann.

VICTOR SPINEI